
**END-TO-END E-PROCUREMENT.
NAAR EEN VOLLEDIG
ELEKTRONISCH VERLOOP VAN
OVERHEIDSOPDRACHTEN**
JOHAN GEERTS

SAMENVATTING

Aan de vooravond van de inwerkingtreding van de nieuwe overheidsopdrachtenwetgeving (in 2016), wordt een stand van zaken gegeven inzake de toepassing van e-procurement of e-aanbesteden. Komen aan bod:

- E-notification
- E-tendering
- Elektronische handtekening
- Elektronische aangetekende zending
- Uniform Europees Aanbestedingsdocument
- Telemarc
- Dynamisch aankoopstelsel, elektronische veiling en e-catalogue
- E-awarding
- E-invoicing

RESUME

À la veille de la rentrée en vigueur de la nouvelle législation des marchés publics (en 2016) on donne un état d'avancement par rapport à l'application de e-procurement ou les marchés publics électroniques. Seront traité:

- E-notification
- E-tendering
- Signature électronique
- Lettre recommandée électronique
- Document unique de Marché européen
- Telemarc
- Système d'acquisition dynamique, enchères électroniques et e-catalogue
- E-awarding
- E-invoicing

INHOUD

I.	Inleiding	4
II.	Het begrip 'e-procurement'	5
III.	Toepassingen van e-procurement	7
IV.	Alle communicatie tussen aanbestedende overheid en inschrijver moet elektronisch	8
A.	E-notification en e-tendering	8
1.	<i>Gebruik van e-notification en e-tendering onder de overheidsopdrachtenwet van 2006</i>	9
2.	<i>Gebruik van e-notification en e-tendering onder de nieuwe overheidsopdrachtenwet 2016</i>	10
3.	<i>Onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking (Free Market)</i>	11
B.	Elektronische ondertekening van de offerte	12
1.	<i>Handtekenen onder de overheidsopdrachtenwet van 2006</i>	12
2.	<i>Handtekenen in de toekomst</i>	14
C.	Elektronische aangetekende zending	15
1.	<i>Aangetekende zending onder de overheidsopdrachtenwet van 2006</i>	15
2.	<i>Toekomst: enkel nog elektronische aangetekende zendingen?</i> ...	16
V.	Uniform Europees Aanbestedingsdocument (UEA), <i>Telemarc</i> en e-Certis	17
A.	Inleiding: controle van toegangsrecht en selectiecriteria	17
B.	Doel van het UEA	17
C.	Digiflow/ <i>Telemarc</i> en de werking van de impliciete verklaring op erewoord	18
D.	E-certis	19
VI.	Specifieke elektronische procedures	19
A.	Dynamisch aankoopstelsel	20
B.	Elektronische veiling	21
C.	Elektronische catalogi (e-catalogue)	23
VII.	E-awarding	23
VIII.	E-invoicing	24
IX.	Conclusie	25

I. Inleiding

1. Aan de vooravond van de inwerkingtreding van de nieuwe wetgeving overheidsopdrachten, past het om een analyse te maken van de stand van zaken inzake e-procurement of elektronisch aanbesteden.¹

E-procurement is sinds lang een prioriteit op Europees, Belgisch en Vlaams niveau, maar een volledige digitalisering van de plaatsing (en uitvoering) van overheidsopdrachten blijft voorlopig uit. E-procurement schiet (in Europa) traag uit de startblokken.²

Om deze reden schakelde de Europese Commissie een versnelling hoger. Elektronische bekendmaking van de opdrachten én opdrachtdocumenten (e-notification), en de elektronische indiening van offertes (e-tendering) wordt in de nieuwe wetgeving overheidsopdrachten – in stappen – verplicht gesteld. Daarnaast worden verschillende elektronische procedures (dynamisch aankoopstelsel, elektronische veiling en elektronische catalogus) bestendig of verder uitgewerkt.

2. Deze bijdrage behandelt alle aspecten van e-procurement rekening houdend met de huidige wetgeving, én de nieuwe wetgeving overheidsopdrachten die tegen 18 april 2016 in werking moet treden.³

Voor een goed begrip, een overzicht van wat bedoeld wordt met 'huidige wetgeving' en 'nieuwe wetgeving':

Huidige wetgeving overheidsopdrachten: 'wet overheidsopdrachten 2006', 'rechtsbeschermingswet' 'KB Plaatsing' en 'KB Uitvoering'	Wet van 15 juni 2006 betreffende de overheidsopdrachten en bepaalde opdrachten voor werken, leveringen en diensten
	Wet van 17 juni 2013 betreffende de motivering, de informatie en de rechtsmiddelen inzake overheidsopdrachten en bepaalde opdrachten voor werken, leveringen en diensten
	K.B. van 15 juli 2013 betreffende plaatsing overheidsopdrachten klassieke sectoren
	K.B. van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten en van de concessies voor openbare werken

1 Deze bijdrage werd afgesloten op 14 februari 2016.

2 S. VERLINDEN, "E-procurement: tussen droom en daad...", in X. *Jaarboek overheidsopdrachten 2011-12*, Brussel, EBP, 2012, blz. 633-650.

3 18 april 2016 is de omzettingstermijn bepaald in artikel 90 van de richtlijn 2014/24/EU. De effectieve inwerkingtreding van de Belgische wetgeving zal wellicht pas plaats hebben in het najaar van 2016.

Nieuwe wetgeving overheidsopdrachten	'Wetsontwerp overheidsopdrachten (2016)'. Wetsontwerp tot omzetting van de richtlijn 2014/24/EU (klassieke sectoren) en 2014/25/EU (nutssectoren) dat op 4 januari 2016 werd ingediend in de kamer, <u>Parl. St. Kamer, 2015-16, nr. 1541/001</u>
	Richtlijn 2014/24/EU van het Europees Parlement de Raad van 26 februari 2014 betreffende het plaatsen van overheidsopdrachten en tot intrekking van Richtlijn 2004/18/EG

De regelgeving inzake de nutssectoren, wordt niet (afzonderlijk) behandeld.

II. Het begrip 'e-procurement'

3. E-procurement (of e-aanbesteding) is een verzamelterm die niet in de wet gedefinieerd wordt. In de richtlijn 2014/24/EU wordt melding gemaakt van het verplicht gebruik van 'elektronische communicatiemiddelen'⁴. Het begrip 'elektronisch middel' wordt zeer algemeen gedefinieerd in artikel 2,19° van de richtlijn⁵. Een e-mail valt hier ook onder. Het wetsontwerp overheidsopdrachten⁶ neemt deze definitie over in artikel 14 en artikel 2,42°.

4. Toch wordt e-procurement veel ruimer gezien dan enkel het communiceren per e-mail.

In de mededeling eind-tot-eind e-aanbesteding van de Europese Commissie⁷ wordt e-aanbesteding omschreven als het gebruik van elektronische communicatie en transactieverwerking bij het plaatsen van overheidsopdrachten, vanaf de bekendmaking tot en met de betaling. De mededeling zet in op een volledig elektronisch verloop van overheidsopdrachten gaande van e-bekendmaking, e-toegang tot opdrachtdocumenten en e-inschrijving, tot e-facturering.

Het Vlaams plan overheidsopdrachten⁸, dat op 29 januari 2016 werd goedgekeurd door de Vlaamse regering, neemt de visie over om alle processen van een overheidsopdracht elektronisch af te handelen. Naast de toepassing van e-procurement in de gunningsfase, wil de Vlaamse overheid de digitalisering doortrekken naar de uitvoeringsfase door het gebruik van e-facturatie en de invoering van een eenvormig contractmanagement systeem (eDelta).⁹

5. Samengevat kan e-procurement of e-aanbesteden dus worden omschreven als het gebruik van elektronische middelen bij overheidsopdrachten.

4 Artikel 22 Richtlijn 2014/24/EU.

5 Artikel 2,19° richtlijn 2014/24/EU: "elektronisch middel": elektronische apparatuur voor verwerking (met inbegrip van digitale compressie) en opslag van gegevens die worden verspreid, overgebracht en ontvangen door draden, straalverbindingen, optische middelen of andere elektromagnetische middelen".

6 In deze bijdrage wordt met 'wetsontwerp overheidsopdrachten' bedoeld het wetsontwerp inzake overheidsopdrachten van 4 januari 2016, Parl. St. Kamer, 2015-2016, nr. 1541/001.

7 Mededeling van de Europese Commissie, "Eind-tot-eind e-aanbesteding ter modernisering van het openbaar bestuur", 26 juni 2015, COM(2013) 453.

8 <https://www.bestuurszaken.be/beleid-overheidsopdrachten>.

9 <http://departement-mow.vlaanderen.be/nl/mow-mag/volle-kracht-vooruit-met-edelta>

6. e-Procurement

In de praktijk betekent e-procurement in België, (voor een groot deel¹⁰) het gebruik van het elektronische platform 'e-procurement' dat beschikbaar is op de portaalsite www.publicprocurement.be. Het platform is een internet-, of in ICT-termen, een 'web-based' toepassing. Het wordt beheerd door de FOD P&O en is gratis te gebruiken door alle Belgische aanbestedende overheden, dus ook de Vlaamse overheid, lokale besturen, scholen, enz. De Vlaamse overheid heeft zich van bij de opstart achter de ontwikkeling van één federaal platform geschaard¹¹, wat de uniformiteit ten goede komt.

E-procurement voldoet aan de wettelijke vereisten inzake elektronische communicatiemiddelen (artikel 52§1 KB Plaatsing, artikel 14§7 van het wetsontwerp overheidsopdrachten).

Alle handleidingen over het gebruik ervan zijn terug te vinden op de website www.publicprocurement.be, dat een handig [zoekformulier](#)¹² bevat om meteen het juiste document te consulteren.

7. De ontwikkeling van e-procurement platformen op het nationale niveau, is een bewuste keuze vanuit Europa. In het groenboek over de bevordering van elektronisch aanbesteden¹³ duidt de Commissie de ontwikkeling van systemen (platformen) van elektronisch aanbesteden als een decentrale bottom-up aanpak. Wel wordt erkend dat er vanuit het Europese niveau voldoende gestuurd moet worden om een zo groot mogelijke interoperabiliteit van nationale systemen te bekomen. Technische belemmeringen bij grensoverschrijdende deelname aan e-procurement systemen moeten worden voorkomen.

We zullen zien dat dit in de praktijk niet altijd zo is. Buitenlandse inschrijvers moeten immers verplicht gebruik maken van het Belgische platform, dat verschilt van het platform dat zij gewoon zijn (bvb. tenderNed voor Nederland), en kunnen niet elektronisch ondertekenen met hun Belgische identiteitskaart (e-ID).

10 We zullen hierna immers nog andere platformen bespreken die niet onder het e-procurement platform vallen.

11 D.m.v. een samenwerkingsovereenkomst.

12 Ambtenaren > handleidingen en checklists.

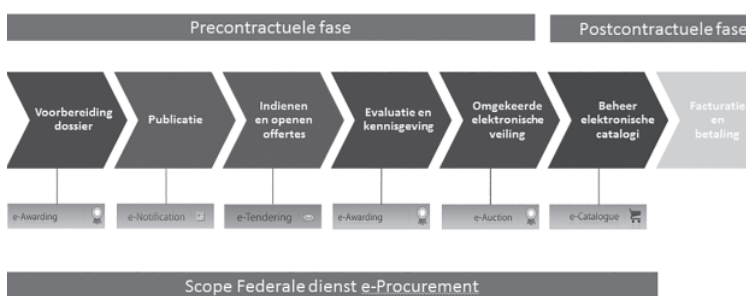
13 Europese Commissie, Groenboek over de bevordering van elektronisch aanbesteden in de EU, Brussel, 18 oktober 2010, [SEC\(2010\)1214](#).

III. Toepassingen van e-procurement

8. Het federale e-procurement platform is opgebouwd uit verschillende applicaties of toepassingen.

e-notification <i>e-bekendmaking</i>		De elektronische <u>aankondiging</u> van overheidsopdrachten en de online ter beschikking stelling van de opdrachtdocumenten.
Free Market		De elektronische aankondiging van overheidsopdrachten op vrijwillige basis, die niet onderworpen zijn aan bekendmakingsvoorschriften.
e-tendering <i>e-inschrijving</i>		Het elektronisch <u>indienen</u> en openen van offertes en het genereren van een PV van opening.
e-awarding <i>e-gunning</i>		Het elektronisch/ automatisch evalueren van offertes.
e-auctions <i>e-veiling</i>		Het uitvoeren van een elektronische veiling.
e-catalogue <i>e-catalogus</i>		Het bestellen van producten via een elektronische catalogus/ webshop. Geschikt voor raamovereenkomsten.

9. De scope van het e-procurement programma kan als volgt worden voorgesteld¹⁴:

10. Naast het e-procurement platform, vallen ook volgende elektronische platformen onder de noemer e-procurement, in het algemeen:¹⁵

Telemarc/ Digiflow		Applicatie van de Dienst Administratieve Vereenvoudiging ¹⁵ om toegang te krijgen tot authentieke bronnen (RSZ, FOD Financiën, KBO, Nationale Bank) in het kader van het toegangsrecht en de kwalitatieve selectie.
E-invoicing		Elektronische facturatie aan de aanbestedende overheid aangeboden via het mercurius -platform.

IV. Alle communicatie tussen aanbestedende overheid en inschrijver moet elektronisch

A. E-notification en e-tendering

11. Door middel van **e-notification** worden overheidsopdrachten (en de bijhorende opdrachtdocumenten) elektronisch gepubliceerd op het platform. Naast de bekendmaking van opdrachten, worden er ook rectificaties gepubliceerd en kan de aanbestedende overheid communiceren met de inschrijvers via een forum.

Sinds 1 januari 2011 is het Bulletin der Aanbestedingen naar e-notification gemigreerd. Alle aankondigingen (ook de Europese, gezien e-notification gekoppeld is met de Europese toepassing TED¹⁶) gebeuren sindsdien met e-notification. Dit betekent echter niet dat ook de opdrachtdocumenten zelf steeds beschikbaar zijn op e-notification. Dat laatste is een mogelijkheid, maar (vooral nog) geen wettelijke verplichting.

12. Met de **e-tendering** applicatie kunnen ondernemers hun aanvraag tot deelneming en offerte elektronisch indienen bij de aanbestedende overheid. Vervolgens verloopt ook de openingszitting en de opmaak van een proces-verbaal van opening elektronisch.

13. We bekijken hierna het wettelijk kader rond deze applicaties.

¹⁵ www.vereeenvoudiging.be

¹⁶ TED: Tenders Electronic Daily: de onlineversie van het Supplement bij het Publicatieblad van de EU, dat de Europese overheidsaanbestedingen bevat. [Ted.europa.eu](http://ted.europa.eu)

1. Gebruik van e-notification en e-tendering onder de overheidsopdrachtenwet van 2006

14. De huidige regels aangaande het gebruik van 'elektronische communicatiemiddelen' zijn opgenomen in artikel 10 van de overheidsopdrachtenwet (bevoegdheidsdelegatie aan de Koning en de algemene regel dat deze communicatiemiddelen niet discriminerend of toegang beperkend mogen zijn) en de volgende artikels van het KB Plaatsing:

- Artikel 6 KB Plaatsing: algemene bepaling inzake communicatiemiddelen
- Artikel 46-50 KB Plaatsing: elektronische aankondiging (e-notification)
- Artikel 52 KB Plaatsing: elektronische ontvangst (e-tendering)

15. Onder de huidige wetgeving is het gebruik van elektronische communicatiemiddelen niet verplicht. Artikel 52§2 KB Plaatsing bepaalt dat de aanbestedende overheid vrij beslist of ze 'het gebruik van elektronische middelen oplegt, toestaat of verbiedt voor het indienen van aanvragen tot deelneming of offertes'.

Noch de aankondiging van de opdracht, noch de ontvangst van de offertes dient elektronisch te verlopen.

Elektronische bekendmaking en beschikbaarstelling van de opdrachtdocumenten (e-notification), wordt wel aangemoedigd door een korting toe te kennen op de indieningstermijnen. De Europese indieningstermijn mag – cumulatief – worden verkort:

- Met 7 dagen indien de opdracht wordt aangekondigd middels e-tendering.
- Met 5 dagen indien de aanbestedende overheid vanaf de aankondiging (publicatie) "*vrije, rechtstreekse, onmiddellijke en volledige toegang biedt tot alle opdrachtdocumenten en in de aankondiging het internetadres vermeldt dat toegang biedt tot deze documenten.*"¹⁷

16. Hoewel de wetgeving het gebruik van e-notification en e-tendering niet verplicht, worden de applicaties op het Vlaams en federaal niveau wel algemeen toegepast.

De Vlaamse Regering besliste op 20 mei 2011 om het gebruik van e-tendering en e-notification op te leggen binnen de Vlaamse overheid vanaf 1 januari 2012.¹⁸

De federale overheid verplicht het gebruik van de verschillende applicaties van e-procurement, met name e-notification en e-tendering sinds 1 januari 2013¹⁹.

17 Artikel 46§ 2 KB Plaatsing.

18 Zie hierover: J. VAN STEELANDT en K. DE BRAEKELEER, "E-procurement is de toekomst", in X. *Jaarboek overheidsopdrachten 2011-12*, Brussel, EBP, 2012, blz. 375-403.

19 Omzendbrief P&O/2012/e-proc van 30 november 2012. Overheidsopdrachten. Gebruik van de e-Procurement-toepassingen door de diensten van de federale staat.

Bovendien worden de FOD's en POD's verplicht om onderhandelingsprocedures zonder bekendmaking, vrijwillig bekend te maken via de toepassing Free Market.

Lokale overheden worden niet verplicht om e-tendering of e-notification te gebruiken. Er bestaan geen cijfers van het aantal lokale besturen dat deze applicaties gebruikt.

2. *Gebruik van e-notification en e-tendering onder de nieuwe overheidsopdrachtenwet 2016*

17. Met de nieuwe wetgeving overheidsopdrachten worden grote stappen vooruit gezet inzake e-procurement. Elektronische communicatie tussen de aanbestedende overheid en de inschrijvers (middels e-notification en e-tendering), wordt de norm.

18. Artikel 51, lid 2 en 53 van de richtlijn 2014/24/EU (omgezet in artikel 62 en 63 van het wetsontwerp overheidsopdrachten) verplichten de elektronische aankondiging van opdrachten én de elektronische (online) beschikbaarheid van de opdrachtdocumenten. De aankondiging van de opdracht moet het internetadres bevatten waarop de opdrachtdocumenten vrij kunnen worden gedownload. In de praktijk komt dit voor België neer op het gebruik van e-notification, mét publicatie van het bestek (en bijlagen). Enkel in uitzonderlijke gevallen, kan van elektronische publicatie van de opdrachtdocumenten worden afgeweken.

In tegenstelling tot het gebruik van e-tendering (zie hierna) wordt geen overgangstermijn voorzien (voor de Europese opdrachten). De verplichting tot online beschikbaarheid van het bestek (en bijlagen) geldt dus vanaf de inwerking-treding van de wetgeving.

De elektronische bekendmaking van opdrachten (met online ter beschikking stelling van de opdrachtdocumenten) op e-notification, geeft in de openbare en niet-openbare procedure nog steeds recht op inkorting van de termijn voor ontvangst van de offertes van 35 dagen (openbare procedure) en 30 dagen (niet-openbare procedure) met 5 dagen.²⁰

19. Artikel 22, lid 1²¹ *juncto* 90 van de richtlijn 2014/24/EU (omgezet in artikel 14 van het wetsontwerp overheidsopdrachten) stelt het gebruik van e-tendering (het elektronisch ontvangen van offertes) algemeen verplicht vanaf 18 oktober 2018 voor alle aanbestedende overheden, en voor aankoopcentrales²² vanaf 18 april 2017.

20 Artikel 36§ 4 en 37§ 4 wetsontwerp overheidsopdrachten.

21 Artikel 22, lid 1: "De lidstaten zorgen ervoor dat alle communicatie en informatie-uitwisseling op grond van deze richtlijn, met name elektronische inschrijving, plaatsvindt met behulp van elektronische communicatiemiddelen overeenkomstig de voorschriften van dit artikel." (...)

22 Zie ook artikel 47§ 3 van het wetsontwerp m.b.t. aankoopcentrales.

Gezien de opening van de offertes steeds elektronisch zal gebeuren, wordt de fysieke openingszitting (althans boven de Europese drempels) afgeschaft.²³

20. Het verplicht gebruik van e-notification en e-tendering geldt vanzelfsprekend niet voor de onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking (artikel 14§2,5° wetsontwerp), en evenmin voor overheidsopdrachten met een beperkte waarde (onder 30.000 euro) (hoofdstuk 7, artikel 91 wetsontwerp).

Voor opdrachten onder de Europese drempels zal het verplicht gebruik van e-notification²⁴ en e-tendering²⁵ (wellicht) worden uitgesteld tot 1 januari 2020.

3. *Onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking (Free Market)*

21. Vooreerst moet worden benadrukt dat het gebruik van e-notification én e-tendering niet verplicht is voor opdrachten gegund middels onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking. Artikel 106 KB Plaatsing sluit de toepassing van artikel 52 uitdrukkelijk uit. Ook artikel 51 – aangaande de ondertekening – wordt uitgesloten. Daaruit volgt dat de offertes in het geval van een onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking, kunnen worden ingediend per e-mail (in feite ook een elektronisch middel) en niet (elektronisch) ondertekend moeten worden.

22. Onder de nieuwe wetgeving blijft dit het geval. Artikel 14§2,5° van het wetsontwerp overheidsopdrachten, sluit het ganse artikel 14 (aangaande elektronische communicatie) uit voor de onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking onder de Europese drempels.

23. Free market, een onderdeel van de applicatie e-notification, dient voor de vrijwillige bekendmaking van opdrachten die worden gegund met een onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking.

Met free market wordt er niet gepubliceerd in het Bulletin der Aanbestedingen, maar enkel op e-notification. De applicatie laat de aanbestedende overheid ook toe om een overzicht te krijgen van alle ondernemingen die zich op e-notification voor een bepaalde CPV²⁶-code hebben geregistreerd.

Ondernemingen die zich op e-notification registreren kunnen een zoekprofiel aanmaken en worden aan de hand daarvan automatisch op de hoogte gebracht van opdrachten die daaraan beantwoorden (de e-mails komen van

23 Artikel 2,22° wetsontwerp overheidsopdrachten en de memorie van toelichting, Parl. St. Kamer 2015-16, nr. 1541/001, blz. 16-17.

24 Memorie van toelichting bij het wetsontwerp overheidsopdrachten, Parl. St. Kamer, 2015-16, nr. 1541/001, blz. 112.

25 Memorie van toelichting bij het wetsontwerp overheidsopdrachten, Parl. St. Kamer, 2015-16, nr. 1541/001, blz. 35.

26 CPC: Common Procurement Vocabulary. Verordening (EG) nr. 213/2008 van de Commissie van 28 november 2007 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 2195/2002 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de gemeenschappelijke woordenlijst overheidsopdrachten (CPV) en tot wijziging van de Richtlijnen 2004/17/EG en 2004/18/EG van het Europees Parlement en de Raad inzake de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten, in verband met de herziening van de CPV.

het adres jepp-cpp@p-o.belgium.be). In het zoekprofiel kan de ondernemer de CPV-codes kiezen van de opdrachten waarin hij geïnteresseerd is. Verder kunnen ook nog geografische criteria worden aangeduid en kan gekozen worden voor opdrachten van een bepaalde aanbestedende overheid.²⁷

Deze laatste mogelijkheid geldt overigens evenzeer voor de 'gewone' opdrachten die op e-notification gepubliceerd worden. Het zoekprofiel is gratis, zodat het geen zin heeft om als ondernemer in te tekenen op allerhande betalende diensten die worden aangeboden.

B. Elektronische ondertekening van de offerte

1. Handtekenen onder de overheidsopdrachtenwet van 2006

24. Wanneer een offerte wordt ingediend via e-tendering moet deze elektronisch ondertekend worden overeenkomstig de bepalingen van artikel 52§1,1° van het KB plaatsing. Een aanvraag tot deelneming moet niet ondertekend worden (enkel indien het bestek dit oplegt)²⁸.

Dit artikel vereist een 'geavanceerde elektronische handtekening met een geldig gekwalificeerd certificaat, waarbij deze handtekening werd gerealiseerd via een veilig middel voor het aanmaken van een handtekening'.

25. Het gebruik van de elektronische handtekening wordt geregeld in de wet elektronische handtekeningen van 9 juli 2001²⁹, die een omzetting is van de Richtlijn 1999/93/EG.³⁰

Artikel 2,2° van de wet van 9 juli 2001 definieert een geavanceerde elektronische handtekening als een middel van authenticatie dat aan de volgende eisen voldoet:

- *“zij is op unieke wijze aan de ondertekenaar verbonden;*
- *zij maakt het mogelijk de ondertekenaar te identificeren;*
- *zij wordt aangemaakt met middelen die de ondertekenaar onder zijn uitsluitende controle kan houden;*
- *zij is op zodanige wijze aan de gegevens waarop zij betrekking heeft verbonden, dat elke latere wijziging van de gegevens kan worden opgespoord.”*

Deze eigenschappen garanderen dat de geavanceerde elektronische handtekening aan een bepaalde persoon kan worden toegerekend en dat ze de integriteit van de inhoud van de akte aantoont.

27 Zie toelichting op de website van de Regie der Gebouwen: http://www.buildingsagency.be/e-proc_5_FreeMarket_NL.cfm

28 Artikel 51§ 1 KB Plaatsing.

29 Wet van 9 juli 2001 houdende vaststelling van bepaalde regels in verband met het juridisch kader voor elektronische handtekeningen en certificatie-diensten, BS 20.09.2001.

30 Richtlijn 1999/93/EG van 13 december 1999 betreffende een gemeenschappelijk kader voor elektronische handtekeningen.

26. In de huidige wetgeving overheidsopdrachten is de ondertekening van de offerte een fundamentele vormvereiste, waarvan de niet naleving de substantiële onregelmatigheid van de offerte tot gevolg heeft.³¹ Dit staat los van het al dan niet elektronisch indienen van de offerte, maar maakt wel dat een gebrek in de elektronische handtekening, een fundamenteel struikelblok vormt.

Het is intussen vaste rechtspraak van de Raad van State dat een gescande handtekening op een elektronisch ingediende offerte niet voldoet aan de voorwaarden van de wet.³²

Een Belgische inschrijver dient elektronisch te de ondertekenen met een e-ID. Deze wijze van ondertekening is geïntegreerd in het e-tendering platform en is vergelijkbaar met ondertekening van de aangifte op tax-on-web. Er doen zich bij deze ondertekening in de praktijk geen problemen voor.

27. Voor buitenlandse inschrijvers geeft de elektronische handtekening in de praktijk soms wel aanleiding tot problemen. Buitenlandse inschrijvers dienen een geldig gekwalificeerd certificaat aan te kopen bij een certificatie dienstverlener en vervolgens een afzonderlijke procedure te doorlopen op het e-tendering platform om hun offerte te ondertekenen (3rd party-methode). De ondertekening gebeurt 'offline' door het uploaden van een - middels een geldig gekwalificeerd certificaat - ondertekend 'indieningsrapport'. Strikt juridisch is deze procedure in orde omdat e-tendering zo elke handtekening aanvaardt die geplaatst is met een wettelijk middel (wat vereist wordt door de Europese richtlijnen). Feitelijk is het toch iets ingewikkelder.

Drie problemen doen zich voor in de praktijk:

- de buitenlandse inschrijver kan geen offerte indienen omdat hij niet beschikt over een gekwalificeerd certificaat en de indieningstermijn te kort is om dit nog te bekomen;
- de buitenlandse inschrijver ondertekent zijn offerte niet, omdat e-procurement geen waarschuwing geeft, in tegenstelling tot ondertekening met een e-ID. Dit is logisch omdat de ondertekening offline gebeurt, maar kan misleidend zijn voor de inschrijver;
- de buitenlandse inschrijver ondertekent zijn offerte met een foutief certificaat (dat niet voldoet aan alle wettelijke vereisten). Een geldige handtekening ontbreekt dus. Ook hier kan e-tendering omwille van de offline

31 Artikel 51§ 2 *juncto* 95 KB Plaatsing. Zie ook RvS nr. 227.654, 6 juni 2014 dat bepaalt dat de ondertekening van de offerte geen daad van dagelijks bestuur is. Een ondertekening door een gedelegeerd bestuurder van een NV is geen geldige ondertekening.

32 RvS nr. 230176, 12 februari 2015; RvS nr. 223.636, 29 mei 2013.

ondertekening niet controleren of het certificaat geldig is. De buitenlandse inschrijver dient zelf na te gaan of de elektronische handtekening voldoet aan de nationale wetgeving waaraan hij onderworpen is.

28. Voornoemde problemen lagen aan de basis van het arrest van de Raad van State van 3 december 2013³³. Een Nederlandse inschrijver had zijn offerte ingediend via e-tendering doch niet geldig ondertekend. Bijgevolg werd de offerte als onregelmatig geweerd. De inschrijver voerde in een vordering tot schorsing (UDN) aan dat het verplicht gebruik van het Belgische platform e-tendering tot discriminatie leidt nu een Belgische inschrijver zijn offerte kan ondertekenen met een e-ID, terwijl een buitenlandse inschrijver een gekwalificeerd certificaat moet aankopen. De Raad van State wees het middel af als niet ernstig nu het bewuste gekwalificeerd certificaat in Nederland kan worden verkregen en een Nederlandse ondernemer op die manier wel toegang heeft tot e-tendering.

De Raad ging in dit arrest (spijtig genoeg) niet in op de kern van de zaak, zijnde dat het bekomen van een gekwalificeerd certificaat duurder en complexer is dan de ondertekening van de offertes met een e-ID. Bovendien werd het arrest geveld in een procedure tot schorsing. Bijgevolg kan niet geconcludeerd worden dat de huidige situatie juridisch helemaal 'veilig' is. Het kan in de feiten niet worden ontkend dat de elektronische ondertekening van een offerte door een buitenlandse inschrijver complexer is dan voor een Belgische inschrijver, zodat het betwistbaar is of e-tendering niet discriminerend werkt. Het is afwachten of deze problematiek in de rechtspraak aan bod zal komen. Een verdere harmonisatie van de elektronische handtekening op Europees niveau (zie hierna) kan hieraan verhelpen.

2. *Handtekenen in de toekomst*

29. De Europese richtlijn 2014/24/EU schrijft niet voor dat een offerte of een aanvraag tot deelneming die elektronisch wordt ingediend, ook elektronisch ondertekend moet worden. Dit behoort tot de bevoegdheid van de lidstaten. Die kunnen het gebruik van de elektronische handtekening slechts opleggen wanneer een risicoanalyse uitwijst, voor bepaalde procedures en/of in bepaalde fasen, dat de omvang van het risico van die aard is dat geavanceerde elektronische handtekeningen vereist zijn.

Het wetsontwerp overheidsopdrachten dat heden bekend is, delegeert de beslissing aangaande de vereiste handtekening bij het elektronisch indienen van een offerte aan de koning.³⁴ Het is dus nog onduidelijk of de elektronische ondertekening van de offerte nog onder dezelfde voorwaarden zal worden opgelegd.

Het wetsontwerp bepaalt ook niets over de consequenties op het vlak van regelmatigheid van de offerte, bij het ontbreken van een (elektronische) handtekening. Ook dit aspect zal nader door de Koning worden geregeld.

33 RvS nr. 225.682 van 3 december 2013.

34 Artikel 22§ 7, laatste lid wetsontwerp overheidsopdrachten.

30. Mogelijk komt de inwerkingtreding van het nieuw wetgevend kader rond de elektronische handtekening tegemoet aan de problemen voor buitenlandse inschrijvers.

De richtlijn 1999/93/EG wordt met ingang van 1 juli 2016 opgeheven door de verordening (EU) nr. 910/2014 van 23 juli 2014³⁵. De regels over elektronische handtekeningen zijn voornamelijk een verduidelijking en uitbreiding van wat al was opgenomen in de richtlijn, maar een belangrijke vernieuwing is de uitbreiding van de wederzijdse erkenning van nationale regels. Een nationaal identificatiemiddel dat door een lidstaat aangemeld is bij de Commissie en voldoet aan een bepaald betrouwbaarheidsniveau, moet in een andere lidstaat erkend worden.

Op 11 december 2015 heeft de federale regering het voorontwerp van wet goedgekeurd dat de Europese verordening nr. 910/2014 uitvoert.³⁶ Het voorontwerp beoogt de invoering van een nieuwe titel in boek XII 'recht van de elektronische economie' van het Wetboek economisch recht.

C. Elektronische aangetekende zending

1. Aangetekende zending onder de overheidsopdrachtenwet van 2006

31. Op diverse vlakken schrijft de huidige wetgeving overheidsopdrachten voor dat de inschrijver (in de gunningsfase) of de opdrachtnemer (in de uitvoeringsfase) per 'aangetekende zending' moet worden gecontacteerd. Een overzicht van de meest voorkomende situaties.^{37, 38}

Plaatsing	Prijsverantwoording vragen	Artikel 21§3 KB Plaatsing
	Belangenvermenging onderzoeken	Artikel 64 KB Plaatsing
	Kennisgeving niet-selectie, onregelmatigheid, gunning of stopzetting	Artikel 8§2 rechtsbeschermingswet ³⁷
	Sluiting van de opdracht	Artikel 102 KB Plaatsing

35 Verordening (EU) nr. 910/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 betreffende elektronische identificatie en vertrouwensdiensten voor elektronische transacties in de interne markt en tot intrekking van Richtlijn 1999/93/EG; zie ook: toelichting FOD Economie op http://economie.fgov.be/nl/binaries/Korte_voorstelling_Europese_verordening_910-2014_eIDAS_tcm325-261741.pdf

36 Voorontwerp van wet tot uitvoering en aanvulling van de verordening (EU) nr.910/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 en houdende invoeging van titel 2 "Bepaalde regels in verband met het juridisch kader voor vertrouwensdiensten" in boek XII "Recht van de elektronische economie" van het Wetboek van economisch recht Zie: <http://www.presscenter.be/nl/pressrelease/20151211/wetboek-van-economisch-recht-vertrouwensdiensten-voor-elektronische-transactie>

37 Wet van 17 juni 2013 betreffende de motivering, de informatie en de rechtsmiddelen inzake overheidsopdrachten en bepaalde opdrachten voor werken, leveringen en diensten, B.S. 21.06.2013.

38 K.B. van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten en van de concessies voor openbare werken.

Uitvoering	Borgstelling	Artikel 29 AUR ³⁸
	PV ingebrekestelling	Artikel 44 AUR
	Ambtshalve maatregelen	Artikel 47 AUR
	Wijziging (werken, leveringen, diensten)	Artikel 80, 121, 151 AUR
	Spel van vermoedelijke hoeveelheden (werken)	Artikel 81 AUR
	Oplevering (werken, leveringen, diensten)	Artikel 92, 131, 142, 156 AUR

De verplichting tot aangetekend verzenden is uiteraard een beperking op het elektronisch verloop van overheidsopdrachten. De elektronische aangetekende zending kan in deze een oplossing zijn.

32. Als anticipatie op een elektronische verzending van aangetekende brieven, werden in het tweede reparatie-KB overheidsopdrachten³⁹ (aanpassing van het KB Uitvoering) de woorden 'aangetekend schrijven' en 'aangetekende brief' vervangen door de woorden 'aangetekende zending'. Ook in de rechtsbeschermingswet is om deze reden gekozen voor de term 'aangetekende zending'.⁴⁰

Artikel 6§3 van het KB Plaatsing bepaalt uitdrukkelijk dat wanneer een bepaling de verzending van een aangetekende brief voorschrijft, dit zowel een fysieke aangetekende zending als een elektronische aangetekende zending kan zijn.

Op vandaag bestaat de elektronische aangetekende zending echter niet, zodat alle aangetekende zendingen op de klassieke papieren manier moeten gebeuren.

33. De applicaties e-notification en e-tendering laten niet toe om elektronische aangetekende zendingen te versturen. Elektronische communicatie (zonder ontvangstbewijs) is wel mogelijk via het forum, maar dit is niet geschikt voor de gevallen waarin de regelgeving een aangetekende zending expliciet voorschrijft.

2. Toekomst: enkel nog elektronische aangetekende zendingen?

34. Gezien de verplichting in de richtlijn 2014/24/EU en het wetsontwerp overheidsopdrachten om enkel nog met elektronische communicatiemiddelen te communiceren (zie hiervoor), zal het versturen van papieren aangetekende brieven, niet meer mogelijk zijn. Het lijkt duidelijk dat de verplichting tot elektronische communicatie dit alleszins voor de gunningsprocedure onmogelijk maakt.

39 Koninklijk besluit van 22 mei 2014 tot wijziging van het koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten en van de concessies voor openbare werken, B.S. 30 mei 2014. Artikel 3: "In de artikelen 29, 44, 45, 47, 70, 75, 76, 80, 81, 83, 87, 92, 102, 121, 124, 125, 131, 142, 145, 150 en 151 van hetzelfde besluit worden de woorden 'aangetekend schrijven' respectievelijk 'aangetekende brief' vervangen door de woorden 'aangetekende zending'".

40 Memorie van toelichting bij de rechtsbeschermingswet: Parl. St. Kamer 2012-2013, nr. 2752/001, blz. 12: "Voortaan wordt op het einde van de eerste paragraaf vermeld dat de aanbestedende instantie de bedoelde kennisgeving dezelfde dag ook per "aangetekende zending" moet doen (naast fax of email), daar waar vroeger sprake was van een "aangetekende brief", hetgeen natuurlijk meer beperkend is. Inderdaad is het mogelijk dat in de toekomst naast de aangetekende brief ook andere types van aangetekende zendingen mogelijk zullen zijn met name via elektronische weg".

Het wetsontwerp overheidsopdrachten voorziet op dit vlak echter geen initiatieven. Mogelijk zal in het nieuwe KB Plaatsing en in de wijzigingen van de rechtsbeschermingswet, de verplichting tot aangetekende verzending herbekeken worden.

Een goed voorteken is alvast dat in artikel 52 van het wetsontwerp overheidsopdrachten (dat grotendeels gelijk loopt met artikel 64 KB Plaatsing) inzake belangenvermenging, de verplichting tot het raadplegen van de inschrijver middels aangetekende zending, wordt opgeheven. De inschrijver kan dus gewoon per e-mail worden bevroegd.

Het zoveel mogelijk afschaffen van de verplichting tot aangetekende verzending kan alleen maar worden toegejuicht.

35. Waar aangetekende zending verplicht blijft door de nieuwe overheidsopdrachtenwetgeving, is het wachten op wetgeving die de elektronische aange tekende zending mogelijk maakt.

Dit wordt voorzien in het voorontwerp van wet over elektronische identificatie en vertrouwensdiensten voor elektronische transacties (cfr. hiervoor onder elektronische handtekening).

V. Uniform Europees Aanbestedingsdocument (UEA), *Telemarc* en e-Certis

A. Inleiding: controle van toegangsrecht en selectiecriteria

36. In het kader van de kwalitatieve selectie dienen kandidaten of inschrijvers aan te tonen dat zij zich niet in een uitsluitingsgrond bevinden én voldoen aan de in de selectieleidraad of het bestek gestelde eisen inzake technische bekwaamheid en financiële draagkracht.

Dit bewijs – dat veelal dient te gebeuren aan de hand van allerhande officiële documenten - brengt heel wat administratieve rompslomp met zich mee. Het UEA – en bij uitbreiding de toepassing *Telemarc* - komt daaraan tegemoet.

B. Doel van het UEA

37. Het UEA is een eengemaakt Europees formulier dat in feite voortbouwt op de in de huidige (Belgische) wetgeving reeds bestaande impliciete verklaring op erewoord (artikel 61§4 KB Plaatsing). Door het bijvoegen van dit document verklaart de inschrijver zich niet in een geval van uitsluiting te bevinden en te voldoen aan de in het bestek vooropgestelde selectiecriteria.

Dankzij deze verklaring is het niet nodig dat een inschrijver meteen alle vereiste certificaten, getuigschriften e.d. toevoegt aan zijn offerte. De aanbestedende overheid zal deze documenten enkel opvragen (of raadplegen via databanken,

zie hierna) aan de inschrijver die in aanmerking komt voor gunning van de opdracht.⁴¹

38. Het UEA moet bijdragen aan een van de belangrijkste doelstellingen van de nieuwe Europese richtlijnen: administratieve vereenvoudiging. De toepassing ervan moet het ook gemakkelijker maken voor inschrijvers om grensoverschrijdend deel te nemen aan overheidsopdrachten.

Het standaarddocument werd vastgesteld bij Verordening 2016/7 van de Europese Commissie⁴², in uitvoering van artikel 59 van de richtlijn 2014/24/EU.

Het wetsontwerp overheidsopdrachten behandelt het UEA onder artikel 72. Of België het UEA ook verplicht stelt voor opdrachten onder de Europese drempels, wordt overgelaten aan de Koning.

Het UEA moet in principe elektronisch worden ingevuld. Dit kan via de dienst die de Europese Commissie ter beschikking stelt (op heden enkel in een testomgeving beschikbaar⁴³). Tot uiterlijk 18 april 2018 kan het UEA ook nog in niet elektronische versie worden gebruikt.⁴⁴

39. De andere elektronische dimensie is dat de aan het UEA achterliggende documenten zoveel mogelijk elektronisch moeten worden opgevraagd door de aanbestedende overheid, door gebruik te maken van nationale databanken⁴⁵. De inschrijvers zijn niet verplicht de 'ondersteunende documenten of andere bewijsstukken over te leggen indien de aanbestedende overheid de certificaten of relevante informatie rechtstreeks kan verkrijgen door raadpleging van een gratis toegankelijke, nationale databank in een andere lidstaat'. De lidstaten moeten deze databanken openstellen voor de aanbestedende overheden van andere lidstaten.⁴⁶

C. Digiflow/ Telemarc en de werking van de impliciete verklaring op erewoord **.be**

40. Hier sluit het systeem van het UEA aan op het Belgische systeem *Telemarc* dat haar grondslag vindt in artikel 60§1 KB Plaatsing.⁴⁷ Het gebruik van Telemarc is verplicht voor alle open procedures.

41 Artikel 59, lid 4 richtlijn 2014/24/EU.

42 Verordening 2016/7 van 5 januari 2016 houdende een standaardformulier voor het uniform Europees Aanbestedingsdocument.

43 <https://webgate.acceptance.ec.europa.eu/growth/tools-databases/ecertis2/resources/espdl/index.html>

44 Artikel 59, lid 2 richtlijn 2014/24/EU.

45 Artikel 59, lid 5 richtlijn 2014/24/EU.

46 Artikel 59, lid 6.

47 Artikel 60§ 1 KB Plaatsing: "De aanbestedende overheid die via elektronische middelen kosteloos toegang heeft tot de inlichtingen of documenten uitgaande van overheidsinstanties die haar in staat stellen de in artikel 58, § 1, bedoelde situatie van de betrokken kandidaten of inschrijvers na te gaan, stelt laatstgenoemden ervan vrij de in die artikelen bedoelde inlichtingen mee te delen of documenten voor te leggen.

De aanbestedende overheid vermeldt in de opdrachtdocumenten de inlichtingen of documenten welke ze via elektronische weg zal opvragen. Zij vraagt zelf deze inlichtingen of documenten op en bewaart de resultaten ervan in het administratief dossier."

Door het gebruik van Telemarc kan elke aanbestedende overheid de documenten noodzakelijk voor het toetsen van de uitsluitingsgronden en selectiecriteria elektronisch opvragen via één platform. De inschrijvers moeten deze documenten – door de techniek van de impliciete verklaring op erewoord (artikel 61§4 KB Plaatsing) - dus niet meer toevoegen aan hun offerte.

41. Telemarc is een gratis webinterface die toegang verleent tot verscheidene authentieke bronnen (Nationale Bank, FOD Financiën, RSZ, KBO en de databank van de erkenning der aannemers van werken), toegankelijk via het elektronisch loket Digiflow. De aanbestedende overheden dienen hun vragen in de vertrouwelijke gegevensbanken in ‘real time’ in en verkrijgen onmiddellijk de attesten die noodzakelijk zijn voor de gunning van een overheidsopdracht.

Telemarc wordt beheerd door de Dienst Administratieve Vereenvoudiging (DAV).⁴⁸ Elke aanbestedende overheid kan toegang vragen.⁴⁹ ~~De vraag kan worden gesteld of de invoering van het UEA niet meer administratieve lasten met zich brengt dan nu het geval is. Het UEA is duidelijk omslachtiger dan de techniek van de impliciete verklaring op erewoord die nu gehanteerd wordt.~~

D. E-certis

42. E-certis is een informatiesysteem waarin inschrijvers en aanbestedende overheden per lidstaat kunnen nagaan welke certificaten, getuigschriften e.d. worden gevraagd in het kader van overheidsopdrachten, tot bewijs dat zij zich niet in een uitsluitingsgrond bevinden of dat voldaan is aan de selectiecriteria.

Elke lidstaat dient in e-certis aan te geven welke nationale certificaten, getuigschriften e.d. gehanteerd worden, met aanduiding van (de contactgegevens van) de bevoegde (overheids)dienst die instaat voor het opstellen van deze documenten.⁵⁰

43. E-certis is dus geen databank waarin de bewuste documenten beschikbaar zijn, maar een informatie- en doorverwijssystem naar nationale databanken.

VI. Specifieke elektronische procedures

44. Naast het gebruik van e-procurement voor alle soorten overheidsopdrachten (zie hiervoor), voorziet de (nieuwe) wetgeving overheidsopdrachten 3 aankooptechnieken die altijd volledig langs elektronische weg verlopen. Het zijn geen gunningsprocedures op zich, maar technieken die binnen een bepaalde gunningsprocedure kunnen worden toegepast.

48 Zie: <http://www.vereenvoudiging.be/content/overheidsopdracht-telemarc>. Instructiefilmpje Telemarc: <https://www.youtube.com/watch?v=uEsk9VXn5AA>.

49 Handleiding op de website van de DAV, www.vereenvoudiging.be

50 Artikel 61 richtlijn 2014/24/EU.

Het dynamisch aankoopstelsysteem en de elektronische veiling waren al voorzien in de huidige wet overheidsopdrachten 2006. De elektronische catalogus wordt ingevoerd door de richtlijn 2014/24/EU.

A. Dynamisch aankoopstelsysteem

45. Het dynamisch aankoopstelsysteem is een soort van open raamovereenkomst (een raamovereenkomst is een gesloten systeem) die volledig elektronisch beheerd wordt. Gedurende de looptijd van het systeem kan elke ondernemer een indicatieve offerte indienen, in overeenstemming met de opdrachtdocumenten.

Er kunnen voortdurend deelnemers bijkomen of verdwijnen. De aanbestedende overheid mag het aantal deelnemers niet beperken. Een dynamisch aankoopstelsysteem kan net als de raamovereenkomst voor maximaal 4 jaar worden opgezet, behoudens gemotiveerde uitzonderingen.

Wanneer de aanbestedende overheid een specifieke opdracht wenst te plaatsen, nodigt zij alle deelnemers in het systeem uit om een definitieve offerte in te dienen. Zij dient echter eerst (voor opdrachten boven de Europese drempel) een vereenvoudigde aankondiging te publiceren waarna zowel geïnteresseerden als de deelnemers aan de raamovereenkomst een (aangepaste) indicatieve offerte kunnen indienen.

Onder de overheidsopdrachtenwet van 2006 wordt het dynamisch aankoopstelsysteem geregeld in:

- Artikel 3,13° en artikel 29 van de wet overheidsopdrachten 2006;
- Artikel 125-129 KB Plaatsing.

46. In de richtlijn 2014/24/EU wordt het dynamisch aankoopstelsysteem geregeld in artikel 34, dat wordt omgezet in artikel 44 van het wetsontwerp overheidsopdrachten.

Het dynamisch aankoopstelsysteem – dat in de huidige regeling erg omslachtig is – wordt grondig vereenvoudigd. Het basisprincipe van een open systeem, dat gedurende de looptijd openstaat voor elke ondernemer die voldoet aan de selectiecriteria, blijft behouden.

Nieuw is dat het dynamisch aankoopstelsysteem verloopt volgens de regels van de niet openbare procedure (artikel 29 wet 2006). Alle kandidaten die aan de selectiecriteria voldoen, worden toegelaten tot het systeem. Er dient dus geen indicatieve offerte meer ingediend en beoordeeld te worden, doch enkel een aanvraag tot deelneming (waarin wordt bewezen dat men voldoet aan de selectiecriteria). In dit opzicht gaat het dynamisch aankoopstelsysteem sterk lijken op het 'kwalificatiesysteem', dat (voor Belgische opdrachten) werd ingevoerd in artikel 41§3 KB Plaatsing.

Verder kan het systeem worden ingedeeld in categorieën aan de hand van verschillende sets van selectiecriteria. Nog steeds is het echter zo dat het aantal kandidaten niet mag beperkt worden.

Tot slot wordt de verplichting tot vereenvoudigde bekendmaking bij het plaatsen van een specifieke opdracht, afgeschaft. Alle kandidaten in het systeem (eventueel onderverdeeld in bepaalde categorieën) worden uitgenodigd om een offerte in te dienen (binnen 10 dagen).

De duur van het systeem wordt niet meer beperkt (~~raamovereenkomst beperkt tot 4 jaar~~).

Net als de elektronische veiling wordt het dynamisch aankoopstelsel ook mogelijk voor werken. In tegenstelling tot de nieuwe regels voor de elektronische veiling wordt de toepassing van het dynamisch aankoopstelsel nog steeds beperkt tot werken, leveringen en diensten '*voor courant gebruik die algemeen beschikbaar zijn op de markt*'.

Voordelen van het dynamisch aankoopstelsel zijn dat voor een specifieke opdracht geen bekendmaking meer moet gebeuren en dat de termijn voor het indienen van offertes aanzienlijk wordt ingeperkt (tot 10 dagen). Ten opzichte van de raamovereenkomst is het voordeel dat het dynamisch aankoopstelsel soepeler verloopt. Deelnemers aan het stelsel zijn niet contractueel verbonden, de voorwaarden van de opdracht moeten nog niet zijn vastgelegd (dit kan per specifieke deelopdracht) en er kunnen voortdurend deelnemers bijkomen en afvallen.

B. Elektronische veiling

47. De elektronische veiling is een volledige elektronische beoordelingswijze van offertes waarbij de inschrijvers in een omgekeerde veiling (gericht op het bekomen van de laagste prijs) met elkaar in concurrentie treden. De veiling vindt plaats na een eerste volledige beoordeling van de offertes op het vlak van kwalitatieve selectie en regelmatigheid. Vervolgens bieden de inschrijvers op het elektronisch platform e-auctions in een digitale veilingzaal, 'in real time' tegen elkaar op. De inschrijvers krijgen enkel hun eigen bod en rangschikking te zien alsook het beste bod van dat moment. Zij zien in geen geval de identiteit van de andere inschrijvers.

48. Onder de overheidsopdrachtenwet van 2006 wordt de elektronische veiling geregeld in:

- Artikel 3,14° en artikel 30 van de wet overheidsopdrachten 2006
- Artikel 130-135 van het KB Plaatsing

Het gebruik van de elektronische veiling is enkel mogelijk voor gunningsprocedures waarbij de prijs het enige gunningscriterium is. In de praktijk kan het dus enkel bij een aanbesteding of een onderhandelingsprocedure. De techniek kan enkel worden toegepast voor leveringen en diensten (dus niet voor werken) voor courant gebruik.

49. Onder dezelfde voorwaarden kan de elektronische veiling worden ingezet voor de mini-competitie bij raamovereenkomsten met meerdere deelnemers (artikel 138 KB Plaatsing) of bij een dynamisch aankoopstelsel. Ook hier moet prijs het enige gunningscriterium zijn (zowel voor gunning van de raamovereenkomst als voor de deelopdrachten).

Gezien de nieuwe regels over raamovereenkomsten⁵¹ niet langer verplichten dat de gunningscriteria dezelfde moeten zijn voor de gunning van de raamovereenkomst en de gunning van de deelopdrachten, zal de elektronische veiling ruimer toepasbaar zijn. Voor de gunning van de raamovereenkomst kunnen namelijk kwaliteitscriteria worden beoordeeld, terwijl de deelopdrachten louter op prijs worden gegund middels een elektronische veiling.

50. Concreet verloopt de elektronische veiling zoals een klassieke overheidsopdracht, dus met bekendmaking van een bestek, de indiening van offertes en de eerste beoordeling van de offertes die wordt neergelegd in een gunningsverslag. Navolgend worden de weerhouden inschrijvers (geselecteerd en regelmatig) uitgenodigd om deel te nemen aan de elektronische veiling. Tussen deze uitnodiging tot de veiling en de eigenlijke veiling moeten minimaal 5 dagen verlopen.

51. In de richtlijn 2014/24/EU wordt de elektronische veiling geregeld in artikel 35, dat wordt omgezet in artikel 45 van het wetsontwerp overheidsopdrachten. De procedure blijft grotendeels ongewijzigd, maar er zijn toch enkele nieuwigheden.

De elektronische veiling kan ook worden toegepast voor werken.

Er wordt niet meer benadrukt dat het moet gaan om diensten en goederen voor courant gebruik, maar om opdrachten waarbij de technische specificaties nauwkeurig kunnen worden bepaald. Deze voorwaarde is logisch nu bij een veiling enkel kwantificeerbare elementen - die in cijfers of percentages kunnen worden uitgedrukt - mogen meespelen.⁵²

51 Artikel 43 wetsontwerp overheidsopdrachten en de memorie van toelichting bij het wetsontwerp, blz. 88.

52 Overweging nr. 67 richtlijn 2014/24/EU dat nagenoeg woordelijk wordt overgenomen in de memorie van toelichting bij het wetsontwerp overheidsopdrachten, Parl. St. Kamer, 2015-16, nr. 1541/001, blz. 92.

Naast prijs kunnen nu ook andere waarden worden meegenomen in de veiling, indien naast prijs ook kwaliteitscriteria worden beoordeeld. Deze laatste mogelijkheid is niet geheel duidelijk. Gezien de veiling automatisch en elektronisch verloopt, moeten de criteria hoe dan ook kwantificeerbaar zijn (zie hiervoor).

C. Elektronische catalogi (e-catalogue)

52. Een elektronische catalogus laat toe om in de context van een raamovereenkomst catalogi en prijslijsten elektronisch beschikbaar te stellen aan de aanbestedende overheden/ deelnemers aan de raamovereenkomst en via die weg bestellingen (deelopdrachten) te plaatsen bij de opdrachtnemer. Het systeem is dus bij uitstek geschikt voor raamovereenkomsten met één deelnemer.

De applicatie e-catalogue van e-procurement is opgezet als een soort webshop beheerd door de aanbestedende overheid. De voordelen zijn de volgende:

- bestellen in één muisklik;
- catalogus op een gestandaardiseerde manier aangeleverd door de ondernemer;
- catalogi kunnen niet wijzigen zonder controle/ goedkeuring van de aanbestedende overheid;
- rapportage van aantal bestellingen en bestellende diensten.

53. Het gebruik van de elektronische catalogus is niet nieuw, het is al mogelijk onder de overheidsopdrachtenwet van 2006, maar de wettelijke verankering van het principe is dat wel.

In de richtlijn 2014/24/EU wordt de elektronische catalogus geregeld in artikel 36, dat wordt omgezet in artikel 46 van het wetsontwerp overheidsopdrachten. De elektronische catalogus wordt opgevat als een uniform elektronisch formaat waarop inschrijvers hun offerte moeten indienen⁵³. De aanbestedende overheid kan het indienen middels een elektronische catalogus eisen voor alle soorten gunningsprocedures.

VII. E-awarding

54. De applicatie e-awarding – de laatste applicatie van het e-procurement platform die we hier bespreken – kent geen wettelijke verankering. E-awarding is een manier om het definiëren van de gunningscriteria, de beoordeling van de offertes en het opmaken van de gunningsbeslissing elektronisch te laten

53 Overweging nr. 68 richtlijn 2014/24/EU.

verlopen. De applicatie regelt dus de interne werking van de aanbestedende overheid (back office).

Voor de publicatie kan de aanbestedende overheid een gestructureerde offertevragenlijst opmaken binnen de applicatie, die vervolgens via e-notification samen met de opdrachtdocumenten ter beschikking wordt gesteld. De inschrijvers vullen deze vragenlijst elektronisch in en voegen deze bij hun offerte in e-tendering.

De gestructureerde offertevragenlijst heeft de structuur van de klassieke gunningscriteria en subgunningscriteria met bijhorende weging. Bij elke criterium wordt aangegeven hoe zal worden beoordeeld.

55. Na de opening van de offertes genereert de aanbestedende overheid op basis van deze vragenlijst, in e-awarding een deels automatische beoordeling van de offertes. De applicatie genereert een puntentoekenning en rangschikking van de offertes.

VIII.E-invoicing

56. Elektronisch factureren – in de zin van het verzenden per e-mail in pdf - is mogelijk sinds 1 januari 2013. De gelijkstelling van de elektronische en papieren factuur werd ingevoerd door de wet van 17 december 2012 tot wijziging van de BTW, die een omzetting is van de BTW-richtlijn 2010/45/EU.

Meer details over elektronische facturatie zijn terug te vinden op de website www.efactuur.belgium

57. Naast het elektronisch factureren per e-mail wordt op Europees, federaal en Vlaams niveau sterk ingezet op een zuiver elektronische facturatie middels een uniform elektronisch platform. Elektronische facturatie betekent een elektronische communicatie van facturatie-informatie tussen de financiële systemen van de overheid en die van de leverancier. Verzenden, overdragen, ontvangen, en verwerken van een factuur verloopt volledig geautomatiseerd.

De Vlaamse Regering besliste op 12 juli 2013 om haar facturen vanaf 1 januari 2015 digitaal te ontvangen, middels het federale platform **Mercurius**, dat is gebaseerd op het e-prior programma van de Europese Commissie.

Het platform is niet te vergelijken met e-procurement omdat de koppeling technisch moet gebeuren, via een ICT-dienstverlener die de link legt tussen de financiële software van de ondernemer en Mercurius.

58. Specifiek voor overheidsopdrachten is de richtlijn 2014/55/EU⁵⁴ aangenomen inzake *elektronische facturering bij overheidsopdrachten*. Uiterlijk tegen 27 mei 2017 moet de Europese Commissie een Europese norm voor elektro-

54 Richtlijn 2014/55/EU van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 inzake elektronische facturering bij overheidsopdrachten.

nische facturering vaststellen. Binnen 18 maanden na de publicatie van deze norm - dus uiterlijk tegen 27 november 2018, moet elektronische facturatie door de lidstaten worden toegepast. Tegen die datum zijn aanbestedende overheden verplicht om elektronische facturen te ontvangen. De richtlijn legt elektronische facturatie niet op, de ondernemers staan vrij al dan niet van de mogelijkheid gebruik te maken. De nationale wetgever kan echter elektronische facturatie toch verplichten.

Voor niet-centrale aanbestedende overheden kan de toepassing van elektronische facturatie worden uitgesteld tot 30 maanden na de bekendmaking van de Europese norm. Deze mogelijkheid tot uitstel geldt echter niet voor aankoopcentrales.

59. Elektronische facturatie moet ook worden gekaderd in de richtlijn 2011/7/EU van 16 februari 2011 betreffende de bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties, die in België werd omgezet in de betalingsregels van het KB Uitvoering⁵⁵. Het KB uitvoering voorziet in kortere betalingstermijnen. Elektronische facturatie is een manier om de overschrijdingen van deze betalingstermijnen verder te beperken.

IX. Conclusie

60. Onder de nieuwe Europese richtlijn 2014/24/EU worden grote stappen voorwaarts gezet inzake e-procurement. In verschillende tussenstappen zal alle communicatie tussen inschrijver en aanbestedend overheid volledig elektronisch moeten verlopen, niet enkel in de gunningsfase, maar ook bij de uitvoering van overheidsopdrachten.

61. De voornaamste verplichtingen worden hierna overzichtelijk opgelijst.

Verplichting	Juridische grond	Deadline	
		Europees	Belgisch
Elektronische beschikbaarheid van de opdracht-documenten <i>e-notification</i>	Art. 53 RL 2014/24/EU Art. 62, 63 wetsontwerp 2016	18 april 2016	1 januari 2020 ⁵⁶
Uniform Europees Aanbestedingsdocument	Art. 59 RL 2014/24/EU Art. 72 wetsontwerp 2016	18 april 2016	?

55 Zie ook het tweede reparatie-KB overheidsopdrachten: koninklijk besluit van 22 mei 2014 tot wijziging van het koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten en van de concessies voor openbare werken; toelichting op www.bestuurszaken.be/overheidsopdrachten

56 Memorie van toelichting bij het wetsontwerp overheidsopdrachten, *Parl. St. Kamer*, 2015-16, nr. 1541/001, blz. 112.

Verplichting	Juridische grond	Deadline	
		Europees	Belgisch
Elektronische indiening van de offertes <i>e-tendering</i>	Art. 22 <i>juncto</i> 90 RL 2014/24/EU Art. 14 wetsontwerp 2016	18 april 2017 voor aankoop-centrales/ 18 oktober 2018 voor andere aanbestedende overheden	1 januari 2020
Elektronische aangetekende zending	<u>verordening (EU) nr. 910/2014</u>	1 juli 2016 (?)	1 juli 2016 (?)
Elektronische facturatie <i>e-invoicing</i>	RL 2014/55/EU	27 november 2018	27 november 2018 (met mogelijk uitstel)